

Zaštita rasne, verske i polne diskriminacije u pravu Republike Srpske - BiH

Snježana Radošević

master prava -Centar za obrazovanje Široki Brijeg, Banjaluka, Bosna i Hercegovina, radosevicsnjevana@gmail.com

Sažetak: Diskriminacija podriiva ljudska prava i ljudsko dostojanstvo. Jednakost svih ljudi kao jedno od osnovnih ljudskih prava zahtjeva za ne diskriminaciju. Krivični zakon Republike Srpske sadrži više krivičnih djela koja pružaju zaštitu u slučajevima diskriminacije, povrede načela jednakosti, zabrane mučenja i drugih srodnih djela. U pitanju su krivična djela iz grupe djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina, protiv časti i ugleda, ustavnog uređenja i bezbjednosti Republike Srpske, protiv javnog reda i mira, kao i djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom. Iako je zaštita koju pruža Krivični zakon Republike Srpske poprilično raznovrsna i pokriva osnovni i najznačajniji oblik u kojem se javlja diskriminacija, za sada slučajevi diskriminacije ostaju rijetki u sudskoj praksi.

Ključne riječi: diskriminacija, jednakost, zakon, ljudska prava, Republika Srpska, demokratija.

Datum prijema rada: 28. juli 2015.

Datum odobrenja rada: 07. avgust 2015.

UVOD

Diskriminacija i diskriminatorno postupanje označavaju svako neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje (isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva), u odnosu na lica ili grupe kao i na članove njihovih porodica, ili njima bliska lica, na otvoren ili prikriven način, a koji se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubedenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima.

Zakon o zabrani diskriminacije BiH (2009), koji je primjenjiv i u RS izričito prepoznaje sledeća lična svojstva: rasu, boju kože, pretke, državljanstvo, nacionalnu pripadnost ili etničko poreklo, jezik, versko ili političko ubedenje, pol, rodni identitet, seksualnu orijentaciju, imovno stanje, rođenje, genetsku osobenost, zdravstveno stanje, invaliditet, bračni i porodični status, osuđivanost, starosno doba, izgled, članstvo u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama.

Međutim, na ovaj način se „lična svojstva“ ne iscrpljuju. Formulacija „... i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima“, govori da postoje i brojna druga lična svojstva pojedinca (ili grupe pojedinaca), koja kao

takva mogu biti osnov za neopravdano pravljenje razlike, nejednako postupanje ili propuštanje, odnosno diskriminaciju. Osnov zabrane diskriminacije jeste načelo jednakosti, jer u slučaju kada su građani nejednaki u svom položaju usled nekog svog ličnog svojstva, jasno je da postoji diskriminacija. Načelo jednakosti razrađeno je u lice stavi u gori položaj samo zbog svog ličnog svojstva – zbog toga što ima ili nema određenu boju kože ili nacionalnu pripadnost ili versko ubedenje ili pol i sl. Da bi nejednak tretman predstavljao diskriminaciju, potrebno je dakle apstrahovati, ignorisati celokupnu ličnost čoveka u svim njegovim aspektima (identitet, karakterne osobine, navike itd.), svedeći ga samo na jedno od njegovih ličnih svojstava – na to da je Jevrejin ili invalid ili homoseksualac i sl.

Pojam diskriminacije utvrđen i razrađen zakonom obuhvata sve slučajeve diskriminacije. Ipak, naročito radi potrebe postizanja javne svesti kod građana, organa javne vlasti kao i svih drugih subjekata na koji se zakon odnosi, zakonodavac je imao potrebu da zakonom posebno opiše većinu posebnih slučajeva diskriminacije, tako što je u zakonu utvrđena jedna opšta odredba za većinu posebnih slučajeva diskriminacije, kao, na primer, šta se podrazumeva pod diskriminacijom u postupcima pred državnim organima, diskriminacijom u oblasti radnih odnosa, diskriminacijom u pružanju javnih usluga, diskriminacijom u oblasti verskih prava, polnom diskriminacijom, diskriminacijom na osnovu seksualne orijentacije, diskriminacijom osoba sa invaliditetom, diskriminacijom dece, diskriminacijom u oblasti

đeno je u lice stavi u gori položaj samo zbog svog ličnog svojstva – zbog toga što ima ili nema određenu boju kože ili nacionalnu pripadnost ili versko ubjeđenje ili pol i sl.

Verska diskriminacija (odnosno zabrana verske diskriminacije) jeste još jedan poseban slučaj diskriminacije. Ovaj slučaj diskriminacije neposredno se odnosi na lično svojstvo pojedinca (veru i uverenje). Zabrana verske diskriminacije, međutim, ne odnosi se samo na „vernike“, jer zakonodavac pod zabranom verske diskriminacije podrazumeva postupanje protivno načelu slobodnog ispoljavanja vere i uverenja (a uverenje kao takvo može biti i ateističko). Ovaj slučaj diskriminacije će postojati kada se licu ili grupi lica uskraćuje pravo na sticanje, održavanje, izražavanje i promenu vere ili uverenja, kao i pravo da privatno ili javno iznese ili postupi shodno svojim uverenjima.

Diskriminacija na osnovu pola, kao poseban slučaj diskriminacije, postoji ako se postupa protivno načelu ravnopravnosti polova, odnosno načelu poštovanja jednakih prava i sloboda žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, kulturnom i drugom aspektu javnog, profesionalnog, privatnog i porodičnog života. Takođe, zabrana polne diskriminacije podrazumeva i uskraćivanje prava ili javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol ili zbog promene pola. Pod polnom diskriminacijom podrazumeva se i fizičko i drugo nasilje, eksploatacija, izražavanje mržnje, omalovažavanje, ucenjivanje i uznemiravanje s obzirom na pol, kao i javno zagovaranje, podržavanje i

postupanje u skladu sa predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja koji su zasnovani na ideji podređenosti ili nadređenosti polova, odnosno stereotipnih uloga polova.

Zaštita od diskriminacije i poštovanje osnovnih ljudskih prava predstavlja oblast u okviru koje su izmene i dopune u zakonodavstvu, kako u građanskom pravu, tako i u krivičnoj materiji, često praćene politički i društveno osjetljivim temama. Stoga je put ka harmonizaciji našeg prava sa evropskim i međunarodnim standardima u oblasti zaštite od diskriminacije često duži nego što je potrebno. Iako je zaštita koju Krivični zakonik RS pruža prilično raznovrsna i pokriva osnovne i najvažnije oblike u kojima se diskriminacija javlja, za sada su slučajevi diskriminacije u sudskoj praksi i dalje retki.

LITERATURA :

- Drobnjak, K. (2009.) *Zaštita od diskriminacije*, Beograd.
http://www.cyber-vtk.net/regulativa/docs/KZ%20RS_lat.pdf
<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/ZakonOZabrani-DiskriminacijaNacrt.pdf>
 Ilkić, O., Čarević Mitanski, L. (2008). *Žene - nevidljive žrtve nasilja*, Beograd.
 Istraživanje Inicijative mladih za ljudska prava Beograd, Izveštaj Koalicije protiv diskriminacije, 2007.
 Krivični zakon RS (2003).
 Zakon o zabrani diskriminacije BiH.

Prevention of Race, Religion and Gender Discrimination by Law of the Republic of Srpska- B&H

Snejzana Radosevic

master in law, Center for education Siroki Brijeg, Banjaluka, Bosnia and Herzegovina, radosevicnsnejzana@gmail.com

Abstract: Discrimination undermines human rights and human dignity. Equality of all people as one of the basic human rights of non-discrimination requirements. The Criminal Code of the Republic of Srpska contains a number of offenses that provide protection in cases of discrimination, breach of the principle of equality, the prohibition of torture and other related offenses. These are crimes of group offenses against freedoms and rights of man and citizen, against the honor and reputation of the constitutional order and security of Republic of Srpska, against public order and peace, and crimes against humanity and other goods protected by international law. Although the protection that the Criminal Code RS provides quite diverse and covers the basic and most important form in which discrimination occurs, so far as cases of discrimination in judicial practice remains rare.

Keywords: discrimination, equality, law, human rights, the Serbian republic, democracy.